

Den kommer tiden som vi måste ta pepperkakorna ute – Målspråksavvikande konnektorbruk på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1

Veijo Vaakanainen

1. INLEDNING

Konnektorer (eller konnektiver) är ord som binder samman ord, fraser, satser och meningar och markerar semantiska och logiska samband mellan dem (Hellspång & Ledin 1997, 88; Nyström 2001, 100). Termerna konnektorer och konnektiver används på något olika sätt i olika sammanhang (se Vaakanainen 2016, 12) men i denna artikel behandlas de som synonyma. Konnektorer kan anses ha en viktig kohesionsmarkerande funktion i texter (se t.ex. Kormos 2011, 154). Eftersom språkinläraren förutom lingvistisk och pragmatisk kompetens också förväntas lära sig *diskurskompetens*, alltså förmågan att kunna konstruera enhetliga texter (Canale 1983, 9–10), är det viktigt för inläraren att kunna använda konnektorer i sina texter.

Syftet med denna undersökning är att granska finska svenskinlärares användning av målspråksavvikande konnektorer på nivåerna A1, A2 och B1 enligt den europeiska referensramen (CEFR). Jag är intresserad av vilka målspråksavvikande konnektorer som förekommer på dessa tre nivåer och att studera om inlärare har svårigheter med de konnektorer som nämns i CEFR-kriterierna (se närmare kapitel 2). Slutligen är syftet också att redogöra för vilka faktorer som möjligtvis kan förklara inlärares målspråksavvikande konnektorbruk.

Det bör ännu påpekas att artikelns syfte inte är att koncentrera sig på de "fel" som inlärares gör även om artikelns fokus ligger på inlärares målspråksavvikande konnektorbruk. I stället ligger fokus på sambandet mellan språktestning och andraspråksinläring, vilket är ett forskningsområde som kräver fortsatt forskning (Alderson 2010; Hulstijn m.fl. 2010). Vidare vill jag granska vad inlärares på olika CEFR-nivåer INTE kan göra, vilket enligt Alderson (2010, 244) också är en viktig aspekt i CEFR-baserad L2-forskning.

Artikeln har delats in i 6 kapitel. I kapitel 2 presenteras den europeiska referensramen (CEFR) och vad som sägs om konnektorer i den. Därefter följer i kapitel 3 en kort genomgång av tidigare forskning om konnektorinläring och målspråksavvikande konnektorbruk i inlärarespråk. I kapitel 4 presenterar jag det material och de metoder som jag använt i denna undersökning. Därefter redogör jag i kapitel 5 för målspråksavvikande konnektorbruk i det empiriska materialet. Till slut sammanfattas och diskuteras resultaten i kapitel 6.

2. KONNEKTORER I DEN GEMENSAMMA EUROPEISKA REFERENSRAMEN

Syftet med den europeiska referensramen (CEFR) är att utgöra ”en gemensam grund för att utarbeta kursplaner, läroplaner, examina och läromedel för språkinlärning i hela Europa” (CEFR, 1) och den har i stort sett också fyllt det här syftet eftersom många läroplaner, läroböcker och språkprov har baserats på CEFR (Alderson 2007, 660; Hulstijn 2007, 663).

Enligt CEFR sker språkinlärning i en social kontext och inlärare är ”sociala aktörer” som måste klara av olika (delvis språkrelaterade) uppgifter i olika miljöer (CEFR, 9). I CEFR presenteras många olika färdighetsskalor mellan A1 och C2 för såväl receptiv och produktiv muntlig eller skriftlig språkanvändning som för generella kommunikativa språkkompetenser som omfattar lingvistiska, sociolingvistiska och pragmatiska kompetenser. I dessa skalor beskrivs det vad inläraren kan prestera på olika färdighetsnivåer (för en mera detaljerad presentation av CEFR och dess bakgrund se Hulstijn, Alderson, Schoonen 2010 eller Little 2007).

Som en del av den pragmatiska kompetensen listas också diskurskompetens som enligt CEFR innebär förmågan att ”ordna meningar i en följd för att producera sammanhängande språk” (CEFR, 119). Diskurskompetensen belyses genom fyra olika färdighetsskalor: flexibilitet, turtagning, tematisk utveckling samt koherens och kohesion (ibid., 120–121).

I skalan för koherens och kohesion nämns också användningen av konnektorer (eller konnektiver som de kallas i CEFR). Enligt CEFR sker det både kvantitativa och kvalitativa förändringar i konnektorbruket på inlärarens väg mot de högre färdighetsnivåerna. Det förväntas nämligen att inlärare på de högre nivåerna också använder mindre frekventa konnektorer och att de har en större kontroll över konnektorbruket (Carlsen 2010, 195).

CEFR-skalan ”koherens och kohesion” beskriver också närmare vad som är kännetecknande för konnektorbruket på olika färdighetsnivåer. På nivå A1 förväntas inläraren kunna sammanbinda ord eller fraser med ”mycket grundläggande konnektiv” (CEFR, 121). Dessa ”mycket grundläggande” konnektorer är enligt CEFR *och* samt *sedan*. På nivå A2 behärskar inläraren ”enkla konnektiv” som *och*, *men* och *därför att* för att binda samman fraser. Därtill kan inläraren använda de vanligaste konnektorerna i meningssammanbindande funktion för att konstruera en berättelse eller en beskrivning i form av en lista. På nivå B1 nämns inte några konnektorer explicit, utan det konstateras bara att inläraren kan sammankoppla kortare textdelar till en koherent enhet. Kriterierna för de högre färdighetsnivåerna presenteras inte närmare i detta sammanhang eftersom denna undersökning enbart fokuserar på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1. (CEFR, 121.)

I tabell 1 har jag sammanfattat hur CEFR-skalan för koherens och kohesion beskriver konnektorbruk på de tre första färdighetsnivåerna (A1, A2, B1):

TABELL 1 Konnektorer på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1

CEFR-nivå	Vad sägs om konnektorbruket	Vilka konnektorer nämns?
A1	Kan binda samman ord och fraser	Och, sedan
A2	Kan binda samman ord och fraser, kan också sätta samman meningar för att berätta en historia eller ge en beskrivning	Och, men, därför att
B1	Kan koppla ihop kortare delar till en enhet	-

3. KONNEKTORER I INLÄRARSPRÅK OCH ANVÄNDNING AV MÅLSPRÅKSAVVIKANDE KONNEKTORER

Inlärares användning av konnektorer är ett forskningsområde som inte har undersökts i någon större utsträckning (Hinkel 2001, 113; Müller 2005, 1). Speciellt i svenska har konnektorinlärning studerats bara i några enstaka undersökningar (Meriläinen 1997; 2000; Viberg 1993; 2001). Resultaten av tidigare studier har dessutom delvis varierat på grund av att olika definitioner av konnektorer har följts (Carlsen 2010, 194). Vidare skiljer sig metoderna i olika undersökningar från varandra, vilket också försvårar jämförelsen.

Carlsen (2010) har undersökt konnektorbruket i L2-norska på olika CEFR-nivåer och konstaterar att inlärares konnektorbruk i stort sett motsvarar det som sägs i CEFR-kriterierna för diskurskompetens. Hennes studie visar nämligen att inlärares på de högre nivåerna verkligen använder ett större antal olika konnektorer och har en bättre kontroll över konnektorbruket än de som befinner sig lägre ner på skalan. Vidare visar resultaten att inlärare på de lägre färdighetsnivåerna överanvänder de vanligaste konnektorerna. Carlsen (2010, 203; jfr Hasselgren 1994) kallar träffande dessa konnektorer för "connective teddy bears". De är alltså vanliga, kända konnektorer som inlärare gärna använder i olika kontexter.

Kerr-Barnes (1998) påpekar därutöver att inlärare också använder konnektorer som inte ingår i målspråkslexikon, alltså konnektorer från L1 och andra L2. Hennes studie handlar om konnektorbruket i engelskspråkiga inlärares franskspråkiga berättelser och hon konstaterar att inlärare använder

t.ex. engelskans *so* och tyskans *und* i sin L2-franska (Kerr-Barnes 1998, 207–208). Enligt Kerr-Barnes (1998: 208) är det förmodligen fråga om omedveten språkväxling (jfr Williams & Hammarberg 1998; Hammarberg 2001).

Också studier som har fokuserat på avancerade inlärares konnektorbruk i L2-engelska i akademiska kontexter visar att inlärnarna har en viss tendens att antingen över- eller underanvända vissa konnektorer (Crewe 1990; Granger & Tyson 1996; Hinkel 2001). Denna över- eller underanvändning av konnektorer har förklarats som ett resultat av antingen tvärspråkligt inflytande från modersmålet (Granger & Tyson 1996; Hinkel 2001), eller av läroböckers felaktiga sätt att presentera vissa konnektorer som synonymer (Crewe 1990).

Studier av inläring av svenska som andraspråk har också visat att inlärare tenderar att ha svårigheter med vissa konnektorer. Viberg (1993; 2001) har studerat hur inlärare i olika åldrar använder konnektorer i muntlig produktion och jämfört deras konnektorbruk med infödda språkbrukares. Han konstaterar att inlärare överanvänder konnektorn *sen* och använder den också i sådana sammanhang där infödda använder konnektorn *då*. Meriläinen (2000) som har studerat finska svenskinlärares konnektorbruk i studentexamen noterar i sin tur att inlärare har semantiska och logiska svårigheter med konnektorerna *men*, *fast* och *ändå*. Inlärare använder t.ex. *men* ofta i en kontext där *utan* skulle vara ett lämpligare alternativ (Meriläinen 2000, 183–184).

På basis av tidigare forskning kan man således konstatera att inlärare i stora drag använder konnektorer såsom de beskrivs i CEFR-kriterierna. Vidare har inlärare en tendens att antingen över- eller underanvända vissa konnektorer (Carlsen 2010; Crewe 1990; Granger & Tyson 1996; Hinkel 2001; Viberg 1993). Vad gäller målspråksavvikande konnektorbruk har inlärnarna svårigheter med vissa konnektorer som *utan/men* (Meriläinen 2000). Forskning har även visat att inlärare använder sig av konnektorer från L1 eller andra L2 (Kerr-Barnes 1998).

4. MATERIAL OCH METOD

Som material i denna undersökning har jag använt 224 narrativa texter som är skrivna av finska grundskolelever och gymnasister. Materialet ingår i projektet *Topling – inlärningsgångar i andraspråket* vid Jyväskylä universitet. Projektets mål är att granska utveckling av skriftliga språkfärdigheter i svenska, engelska och finska som andraspråk i det finländska utbildningssystemet från grundskola till universitet (Topling).

Materialet i projektet är longitudinellt och består av tre datainsamlingsomgångar. I varje omgång skrev alla informanter fem olika texter: mejl till en vän, mejl till en lärare, mejl till en nätbutik, insändare samt berättelse. Till det svenska materialet hör därtill ett jämförelsematerial skrivet av sverigesvenska gymnasister. Under projektet nivåbedömdes alla texter enligt den europeiska referensramen (CEFR) och i bedömningen användes följande skalor: allmän skriftlig produktion (s. 63), allmän skriftlig interaktion (s. 80), korrespondens (s. 80), anteckningar, meddelanden och blanketter (s. 81), kreativt skrivande (s. 63), tematisk utveckling (s. 121) och koherens och

kohesion (s. 121) (Lahtinen & Toropainen 2013, 94). Således har den ovan presenterade CEFR-skalan för koherens och kohesion också använts i nivåbedömningen.

De texter som analyserats i denna undersökning är grundskolelevers och gymnasisters berättelser från de två första omgångarna. Texttypen berättelse valdes eftersom berättelsen är en texttyp som torde vara bekant för inlärarna (Selj 2010, 42) och eftersom det hör till berättelsens kriterier att skribenten måste markera temporala och kausala samband mellan händelser (Vagle m.fl. 1993, 196). Eftersom konnektorbruket är ett sätt att markera dessa samband kan man förvänta sig att det förekommer konnektorer i den här texttypen.

Materialet analyseras såväl kvantitativt som kvalitativt. I den första fasen har jag läst igenom alla texter och excerperat alla ord som har använts som konnektorer i texten. Med *konnektor* avses i denna undersökning ett ord som binder samman två fraser, satser eller meningar i texten. Efter excerperingen har jag markerat ytterligare de konnektorer som är målspråksavvikande eller används på ett målspråksavvikande sätt. I följande fas har jag kategoriserat de belägg som är målspråksavvikande i tre kategorier som uppstod under analysens lopp. Till kategori 1 hör konnektorer som har en målspråksenlig form men som har använts på ett målspråksavvikande sätt (exempel 1). Kategori 2 består av svenska ord som i texten används i stället för och i samma funktion som konnektorer men som inte är det enligt målspråksnormen (exempel 2). Till kategori 3 hör de konnektorer som har en målspråksavvikande form (exempel 3). De nedanstående exemplen illustrerar de tre kategorierna (konnektorer har markerats med fetstil):

- (1) Min kompisar hade många hunden och hon sa te mig **som** jag kan ha en hund från henne utan kostar. (A2_2103_2)
- (2) Jag kaaduin och nousin up och **den** jag kaaduin igen. (A1_2052_1)
- (3) Telefon är mycket bättre **than** min gammal telefon. (A2_2056_2)¹

I exempel 1 har inläraren använt den komparativa konnektorn *som* istället för den allmänt underordnande konnektorn *att*. I exempel 2 använder informanten pronomenet *den* i stället för den temporala konnektorn *sedan* och i exempel 3 använder inläraren den engelska konnektorn *than* i stället för *än*.

Efter kategoriseringen har jag räknat frekvensen av de olika kategorierna på olika CEFR-nivåer (A1, A2 och B1). Slutligen har jag jämfört användningen av målspråksavvikande konnektorer mellan dessa tre färdighetsnivåer, samt jämfört analysens resultat med det som sägs om konnektorer i CEFR-kriterierna.

5. MÅLSPRÅKSAVVIKANDE KONNEKTORER PÅ OLIKA CEFR-NIVÅER

I det här kapitlet kommer jag att redogöra för hur informanterna i det empiriska materialet använder målspråksavvikande konnektorer.

---

¹ Till materialet hänvisas med följande mönster: CEFR-nivå_Informant-ID_Skrivomgång

Presentationen fokuserar på CEFR-nivåerna A1 och A2, eftersom det inte finns några belägg på målspråksavvikande konnektorbruk på nivå B1. Vad gäller målspråksavvikande konnektorbruk i största allmänhet bör det först också påpekas att det inte är särskilt frekvent, eftersom bara 6 % av alla belägg är målspråksavvikande. Största delen av konnektorerna i texterna har även använts i deras prototypiska funktion (se Vaakanainen 2016). Man kan dock se några tydliga skillnader i det målspråksavvikande konnektorbruket mellan olika färdighetsnivåer och dessa skillnader kommer att presenteras i det följande.

5.1. Nivå A1

Frekvensen av de olika kategorierna och de enskilda konnektorerna på nivå A1 presenteras i tabell 2. Som framgår av tabellen, har ingen av kategorierna särskilt många belägg på denna nivå men det bör dock påpekas att konnektorbruket på denna färdighetsnivå överhuvudtaget inte är särskilt frekvent (se Vaakanainen 2016).

Den första kategorin, alltså målspråksenliga konnektorer som använts i en målspråksavvikande funktion, utgör den minsta kategorin med bara två belägg. I det första fallet (exempel 4) har den komparativa konnektorn *som* använts i stället för den temporala konnektorn *när*. I det andra fallet (exempel 5) har informanten använt den temporala konnektorn *när* i ett sammanhang där en kausal konnektor kanske skulle vara lämpligare:

(4) Vi åt chokolade pocky, **som** man kom på vi. (A1_2168_1)

(5) Vi målen tillsammans era ansikite, **när** var halloween (A1_2069_1)

TABELL 2 De olika kategoriernas och konnektorernas frekvenser på nivå A1

Kategorier och konnektorer	f	f
Kategori 1	2	
- när		1
- som		1
Kategori 2	6	
- den		5
- varför		1
Kategori 3	8	
- 'vaikka'		1
- "ennen"		1
- vann		1
- ven		1
- because/becouse		2
- bå (koska)		1
- dass		1
Totalt	16	16

Den andra kategorin (målspråksenliga ord som inte kan användas som konnektorer enligt målspråksnormen) är den näst största kategorin på nivå A1 med sammanlagt sex belägg. I fem av dessa belägg har informanterna använt pronomenet *den* för att uttrycka ett temporalt samband i stället för den temporala konnektorn *sedan*. Dessa fall kan med största sannolikhet förklaras med engelskt inflytande i och med att inlärarna möjligen har trott att det svenska pronomenet *den* motsvarar den engelska temporala konnektorn *then*. Om man följer Lahtinen (2010) kategorisering av tvärspråkligt inflytande är det i det här fallet fråga om *falska vänner*. I exempel 6 använder informanten konsekvent pronomenet *den* i början av satserna för att beskriva tidsföljden i händelseförloppet:

(6) **Den** gå varmt och vackert. **Den** de cyklar på hemma gläd. (A1_2023_1)

Vad gäller informanternas användning av *den* istället för *sedan* måste det noteras att *sedan* nämns i CEFR-kriterierna redan på denna nivå. Det är dock kännetecknande för konnektorbruket på nivå A1 att inlärarna har en tendens att använda *den* mera än *sedan* som bara ytterst sällan förekommer på denna nivå (jfr Vaakanainen 2016).

I ett annat exempel på målspråksavvikande konnektorbruk använder informanten det interrogativa pronomenet *varför* för att markera ett kausalt samband mellan två satser. Informanten har förmodligen inte känt till det målspråksenliga ordet *eftersom/därför att* och valt ett semantiskt nära ord istället:

(7) Jag tycker det, **varför** jag älskar min kompisar och jag älskar sommaren. (A1_2020_1)

Den största kategorin med åtta belägg på nivå A1 är kategori 3, till vilken konnektorer som har en målspråksavvikande form hör. Det är fråga om konnektorer som inlärarna har överfört antingen från sitt L1 (finska) eller från andra L2 som de behärskar. Inom denna kategori kan man urskilja tre olika fall: L1-konnektorer, L2-konnektorer med anpassad ortografi och L2-konnektorer utan ortografisk anpassning.

När inlärare har använt konnektorer från sitt förstaspråk har de alltid markerat dem med citationstecken. Detta kan tolkas så att informanterna vill markera att de inte känner till det målspråksenliga ordet utan nämner den finskspråkiga motsvarigheten. Det är alltså fråga om en medveten kompensationsstrategi (jfr kategorin *insert* i Williams & Hammarberg 1998). I exempel 8 använder informanten den finska konnektorn *vaikka* med enkla citationstecken när han eller hon vill markera ett koncessivt samband mellan satserna:

(8) Nisse och mamma gå bada '**vaikka**' regnar. (A1_2023_1)

Vad gäller konnektorer som inlärarna har överfört från sina övriga L2 har de antingen anpassats till målspråksortografin eller lånats direkt utan ortografisk anpassning. Enligt Lahtinen (2010) är det fråga om *nybildningar* och *språkväxlingar*. I exempel 9 är det fråga om en nybildning eftersom inläraren har anpassat den tyska konnektorn *wann* till den svenska ortografin. Exempel 10 är i sin tur ett exempel på språkväxling eftersom informanten har använt den engelska konnektorn *because* utan att anpassa den till svensk ortografi:

(9) Klockan var 04.30 **vann** vi komnade till hus. (A1_2069_1)

(10) Jag tycker somras **because** it's het. (A1_2023_1)
Sammanfattningsvis kan man konstatera att inlärarna på nivå A1 har använt relativt mycket konnektorer som har en målspråksavvikande form (kategori 3). Inlärarna har också ofta använt pronomenet *den* i stället för *sedan* även om *sedan* nämns i CEFR-kriterierna för denna nivå.

5.2. Nivå A2

På nivå A2 använder informanterna fler konnektorer än på nivå A1. Det förekommer också flera olika konnektorer som används på ett målspråksavvikande sätt. Som framgår av tabell 3, är kategori 1 den största kategorin på nivå A2 med sammanlagt 16 belägg. Denna kategori är ungefär dubbelt så stor som de två övriga kategorierna.

TABELL 3 De olika kategoriernas och konnektorernas frekvenser på nivå A2

Kategorier och konnektorer	f	
Kategori 1	16	
- som		5
- därför		3
- därför att		1
- då		2
- sedan		1
- när		1
- att		1
- både-och		1
- men		1
Kategori 2	8	
- den		4
- vem		2
- vems		1
- efter		1
Kategori 3	9	
- (koska)		2
- wenn		1
- vann		1
- denn		1
- than		1
- that		1
- so		1
- ven		1
Totalt	33	33

Inom denna kategori råder en ganska stor variation i och med att informanterna har använt konnektorer som är semantiskt nära den lämpligaste

målspråksenliga konnektorn. Informanterna har till exempel använt konnektorn *därför* i början av bisatser i stället för *därför att*. Detta kan bero på att konnektorerna är nära varandra till formen och att *därför* har en något enklare form (se exempel 11 och 12). Förutom *därför* har en informant också använt den adversativa konnektorn *men* i en kontext där *utan* skulle vara det målspråksenliga alternativet (exempel 13):

(11) Jag reste till Helsingfors **därför** där var Green Day konsert. (A2_2103_1)

(12) Det var fint **därför** jag har alltid drömt att jag vill ha en egen häst. (A2_2057_2)

(13) På sauna, mammas bro sade "kasta inte vatten på gammal stenarna **men** kasta vatten på nya stenarna. (A2_2155_1)

En annan företeelse inom denna kategori är informanternas tendens att använda den komparativa konnektorn *som* för att ersätta många andra konnektorer. I exempel 14 har inläraren använt *som* i stället för *att*, medan *som* markerar ett temporalt samband mellan satserna i exempel 15. I exempel 16 använder informanten *som* med komparativformen:

(14) Min kompisar hade många hunden och hon sa te mig **som** jag kan ha en hund från henne utan kostar. (A2_2103_2)

(15) Jag hade mina första STOR fisk **som** jag var 11 år gammal. (A2_2109_2)

(16) Mina sommar var mera spännande och roligare **som** (A2_2145_2)

Som ovan konstaterats är det kännetecknande för kategori 1 på nivå A2 att informanterna använder konnektorer som ligger semantiskt nära målspråksnormen men väljer ofta en målspråksavvikande konnektor inom den rätta konnektorgruppen, t.ex. *därför* i stället för *därför att* eller *men* i stället för *utan*. Detta målspråksavvikande konnektorbruk kan bero på att inlärarna experimenterar, alltså vill markera samband mellan satser och meningar, men har fortfarande en bristfällig kontroll över konnektorbruket, vilket leder till målspråksavvikande användning (jfr Martin m.fl. 2010, 75).

Kategori 2 är den minsta kategorin på nivå A2 med åtta belägg. Inom denna kategori förekommer fortfarande användning av pronomenet *den* som temporal konnektor på samma sätt som på nivå A1. En annan företeelse inom den här kategorin är informanternas användning av de interrogativa pronomenen *vem* eller *vems* för att markera temporala relationer mellan satserna som i exempel 17 och 18:

(17) Mina bästa memori är **vem** mina familjejn har gått tittar Scorpions i Miljoona Rocki! (A2_2112_1)

(18) Jag varit 15 år **vems** jag köpit min första moped. (A2_2171_1)

Detta kan förmodligen också förklaras med tvärspråkligt inflytande på samma sätt som informanternas användning av *den* som temporal konnektor. *Vem/vems* motsvarar de tyska och engelska temporal konnektorerna *wenn* och *when* så det kan vara fråga om falska vänner.

Den tredje kategorin har sammanlagt nio belägg och är den näst största kategorin. Informanternas användning av konnektorer som har en målspråksavvikande form motsvarar i stort sett det som redan behandlats i samband med nivå A1. Även på nivå A2 förekommer det konnektorer från L1 samt från övriga L2 som antingen är ortografiskt anpassade eller inte.

Också på denna nivå använder informanterna L1-konnektorer inom parentes för att markera en lucka i ordförrådet. L2-konnektorer används i sin tur utan några markeringar, vilket kan innebära att informanterna kanske inte vet att konnektorerna inte hör till målspråkslexikon (jfr De Angelis 2005). Det kan alltså vara fråga om en språkväxling som Williams & Hammarberg (1998) kallar för *WIPP* (Without Identified Pragmatic Purpose, utan identifierad pragmatisk avsikt). I det följande ges exempel på informanternas användning av konnektorer från sina *bakgrundsspråk*, alltså från övriga språk (antingen L1 eller L2) som de kan (se Hammarberg 2010):

(19) Det var bra, (**koska**) banden var så best och BRA. (A2_2074_1)

(20) Jag hade varit redan lång jättetröt, **wenn** jag hade haft så massor vad jag måste göra. (A2_2113_1)

(21) Det var roligt **ven** jag var i Särkänniemi med min kompis Kaisa. (A2_2064_2)

På nivå A2 har informanterna alltså mest använt målspråksenliga konnektorer i en målspråksavvikande funktion. Det är oftast fråga om konnektorer som ligger semantiskt nära den "riktiga" svenska konnektorn, vilket kan innebära att inlärarna inte ännu har en fullständig kontroll över sitt konnektorbruk men vill experimentera. Förutom detta använder informanterna också målspråksavvikande konnektorer vars användning kan förklaras med tvärspråkligt inflytande från andra L2 som informanterna kan, oftast engelska eller tyska.

6. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med denna artikel har varit att redogöra för finska inlärares målspråksavvikande konnektorbruk i inlärarsvenska på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1. Jag har granskat vilka målspråksavvikande konnektorer inlärare använder på dessa tre färdighetsnivåer samt undersökt om informanterna har svårigheter med de konnektorer som nämns i CEFR-skalan för koherens och kohesion. Vidare har jag analyserat vilka faktorer som kan förklara inlärares målspråksavvikande konnektorbruk.

Analysen har visat att det finns kvantitativa och kvalitativa skillnader i konnektorbruket mellan dessa tre CEFR-nivåer. På nivå A1 används endast få konnektorer och antalet målspråksavvikande konnektorer är ganska litet. Främst förekommer konnektorer som har en målspråksavvikande form eller ord som inte kan användas som konnektorer enligt målspråksnormen. På nivå A2 förekommer det i sin tur oftast ord som verkligen är konnektorer i målspråkets lexikon men som används i en målspråksavvikande funktion. Det förekommer också målspråksavvikande konnektorer från de två andra kategorierna men deras frekvens är lägre. På nivå B1 finns inga belägg på målspråksavvikande konnektorbruk.

Om man jämför resultaten med CEFR-kriterierna kan man konstatera att resultaten bara delvis stöder det som sägs i kriterierna och därmed resultaten av Carlsens (2010) undersökning. På nivå A1 förväntas inlärarna kunna

använda konnektorerna *och* samt *sedan*. Det finns inte några belägg på målspråksavvikande användning av *och* men informanterna på nivå A1 använder oftast pronomenet *den* (möjligen enligt engelskans *then*) istället för *sedan*, vilket innebär att resultaten av denna undersökning inte fullständigt motsvarar CEFR-kriterierna.

Vad beträffar konnektorbruket på nivå A2 sägs det i CEFR-kriterierna att inlärarna förväntas kunna använda konnektorerna *och*, *men* och *därför att*. Liksom på nivå A1 saknas det belägg på målspråksavvikande användning av *och*. På *men* förekommer det i sin tur ett belägg där informanten har använt *men* i stället för *utan*, något som också Meriläinen (2000, 182) hänvisar till. Annars förekommer det inte några belägg på målspråksavvikande användning av *men*. Vad gäller *därför att* har informanterna dock en tendens att endast använda *därför*. Därutöver finns det också två belägg på finskans *koska* inom parentes. Med *därför att* har inlärarna alltså fortfarande svårigheter på denna nivå. Vidare bör det också påpekas att *den* i stället för *sedan* också förekommer ganska ofta på nivå A2.

Att det inte finns några belägg på målspråksavvikande konnektorbruk på nivå B1 kan tolkas som ett tecken på att inlärarna når en större kontroll över sitt konnektorbruk på de högre CEFR-nivåerna, precis som CEFR-kriterierna förutspår. På denna punkt motsvarar resultaten av denna undersökning Carlsens (2010) resultat. Å andra sidan måste man dock notera att det också kan bero på att det inte finns särskilt många texter i materialet som uppnått nivå B1.

Målspråksavvikande konnektorbruk kan i många fall förklaras av tvärspråkligt inflytande. Analysen har visat att inlärarna ganska ofta använder konnektorer från andra L2 som de kan. Vidare använder de målspråksenliga ord, som *den* eller *vem*, som liknar engelska eller tyska konnektorer. Det faktum att andra L2 påverkar inlärarnas konnektorbruk stöder också resultaten av Kerr-Barnes (1998) undersökning.

Tvärspråkligt inflytande är ändå inte den enda förklaringen till målspråksavvikande konnektorbruk. När informanterna på nivå A2 använder semantiskt närliggande konnektorer är det snarare ett tecken på en bristfällig kontroll över konnektorbruket. Att inlärarna på nivå A2 har använt konnektorn *som* i stället för *när* eller *att* är också svårt att förklara med tvärspråkligt inflytande och skulle kräva fortsatt forskning.

Som jag konstaterade i början av artikeln, har jag bara fokuserat på vad inlärare INTE kan göra på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1 vad gäller konnektorbruket. För att kunna granska närmare vad som är kännetecknande för konnektorbruket på olika CEFR-nivåer skulle man i framtiden behöva granska konnektorbruket i sin helhet. Med andra ord bör man också granska vad inlärare KAN göra på dessa CEFR-nivåer och på det sättet jämföra om konnektorbruket i inlärartexterna motsvarar det som sägs i CEFR-kriterierna. Därutöver borde inlärarnas konnektorbruk också jämföras med infödda språkbrukares för att undersöka om svenskinlärare också över- eller underanvänder vissa konnektorer vilket andra undersökningar med andra

målspråk har visat (Carlsen 2010; Crewe 1990; Granger & Tyson 1996; Hinkel 2001).

Denna undersökning har även visat att tvärspråkligt inflytande spelar en betydande roll som förklarande faktor i inlärnarnas användning av målspråksavvikande konnektorer. Därför borde inlärnarnas konnektorbruk granskas ur ett tredjespråksinlärningsperspektiv för att redovisa hur konnektorerna från olika språk är representerade i minnet och vilka faktorer som kan förklara transferprocessen. Att undersöka konnektorer ur ett L3-perspektiv skulle även vara viktigt med tanke på att transfer av funktionsord från ett L2 till ett annat kräver fortsatt forskning, något som också De Angelis (2007, 47) konstaterar.

I fortsättningen borde man också granska om explicit undervisning kring konnektorer och satsbindning för inlärares diskurskompetens framåt. Konnektorbruket är ett tema som inte alltid tas upp explicit i språkundervisningen. Därför skulle det vara intressant att undersöka om sådan undervisning skulle ha en positiv inverkan på inlärares förmåga att konstruera enhetliga texter.

LITTERATUR

- Alderson, J. Charles 2007. The CEFR and the Need for More Research. I: *The Modern Language Journal* 91. S. 658–662.
- Alderson, J. Charles 2010. Language testing-informed SLA? SLA-informed language testing. I: Bartning m.fl. (red.) *Communicative Proficiency and Linguistic Development: intersections between SLA and language testing research. EUROSLA Monograph Series 1*. S. 239–248.
- Canale, Michael 1983. From communicative competence to communicative language pedagogy. I: Richards, J.C. & Schmidt, R.W. (red.) *Language and Communication*. London. Longman. S. 1–28.
- Carlsen, Cecilie 2010. Discourse connectives across CEFR-levels. A corpus based study. I: Bartning m.fl. (red.) *Communicative Proficiency and Linguistic Development. Intersections between SLA and Language Testing Research. Eurosla Monograph Series 1*. S. 191–210.
- CEFR = Gemensam europeisk referensram för språk. Lärande undervisning och bedömning. Stockholm: Skolverket. 2007.
- Crewe, W.J. 1990. The illogic of logical connectives. I: *ELT Journal* 44 (4). S. 316–325.
- De Angelis, Gessica 2005. Multilingualism and Non-native Lexical Transfer. An Identification Problem. I: *International Journal of Multilingualism*. S. 1–25.
- De Angelis, Gessica 2007. Third or Additional Language Acquisition. Clevedon: Multilingual Matters.
- Granger, S. & Tyson, S. 1996. Connector usage in the English essay writing of native and non-native EFL-speakers of English. I: *World Englishes* 15. S. 17–27.

- Hammarberg, Björn 2001. Roles of L1 and L2 in L3 production and acquisition. I: Cenoz, J. m.fl. (red.) *Cross-linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters. S. 21–41.
- Hammarberg, Björn 2010. The languages of the multilingual. Some conceptual and terminological issues. I: *IRAL – International Review of Applied Linguistics in Language Teaching* 48 (2–3). S. 91–104.
- Hasselgren, Angela 1994. Lexical teddy bears and advanced learners. A study in the ways Norwegian Students cope with vocabulary. I: *International Journal of Applied Linguistics* 4. S. 237–258.
- Hellspång, L. & Ledin, P. 1997. Väger genom texten. Handbok i brukstextanalys. Lund: Studentlitteratur.
- Hinkel, Eli 2001. Matters of Cohesion in L2 Academic Texts. I: *Applied Language Learning* 12 (2). S. 111–132.
- Hulstijn, Jan H. 2007: The Shaky Ground Beneath the CEFR: Quantitative and Qualitative Dimensions of Language Proficiency. I: *The Modern Language Journal* 91. S. 663–667.
- Hulstijn, J.H., Alderson, J.C. & Schoonen, R. 2010. Developmental stages in second-language acquisition and levels of second-language proficiency: Are there links between them? I: Bartning m.fl. (red.) *Communicative Proficiency and Linguistic Development: intersections between SLA and language testing research. EUROSLA Monograph Series 1*. S. 11 –20.
- Kerr-Barnes, Betsy 1998. The Acquisitions of Connectors in French L2 Narrative Discourse. I: *Journal of French Language Studies* 8 (2). S. 189–208.
- Kormos, Judit 2011. Task complexity and linguistic and discourse features of narrative writing performance. I: *Journal of Second Language Writing* 20. S. 148–161.
- Lahtinen, Sinikka 2010. "Min kompis plejar drums". Engelskans inflytande på finska högstadielävers svenska. I: Falk m.fl. (red.) *Svenskans beskrivning* 30. Stockholm: Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. S. 177–186.
- Lahtinen, S. & Toropainen, O. 2013. En bedömningsskala – två kontexter: Bedömarkommentarer om bruket av CEFR-skalan. I: Chrystal, J-A. m.fl. (red.) *Tionde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning*. S. 92–102.
- Little, David 2007. The Common European Framework of Reference for Languages: Perspectives on the Making of Supranational Language Education Policy. I: *The Modern Language Journal* 91. S. 645–655.
- Martin, M., Mustonen, S., Reiman, N. & Seilonen, M. 2010. On Becoming an Independent User. I: Bartning m.fl. (red.) *Communicative Proficiency and Linguistic Development: intersections between SLA and language testing research. EUROSLA Monograph Series 1*. S. 57–81.
- Meriläinen, Heikki 1997. Konnektorer i bruk. Finska abiturienters inläraarsvenska ur ett textlingvistiskt och språkkontrasterande perspektiv. Doktorsavhandling. Joensuu: Joensuun yliopisto.

- Meriläinen, Heikki 2000. Om bruket av konnektorer i ett språkpedagogiskt perspektiv. I: Keski-Raasakka, K. & Söderholm, P. (red.) *Svenskan i Finland* 5. Joensuu: Joensuun yliopisto. S. 177–188.
- Müller, Simone 2005. *Discourse Markers in Native and Non-Native English Discourse*. Amsterdam: John Benjamins.
- Nyström, Catharina 2001. *Hur hänger det ihop? En bok om textbindning*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Selj, Elisabeth 2010. Utfordringar ved narrativ tekstskriving når norsk er andrespråk. I: *Nordand* 2/2010. S. 35–60.
- Topling = Topling-projektets hemsida. Jyväskylä, Institutionen för språk och Centrum för tillämpad lingvistik, Jyväskylä universitet. https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/tutkimus/hankkeet/topling/s_e [hämtad 7.12.2015]
- Vaakanainen, Veijo 2016. Konnektorer i inläraarsvenska på CEFR-nivåerna A1, A2 och B1. En longitudinell analys ur ett funktionellt perspektiv. Pro gradu-avhandling.
- Vagle, W., Sandvik, M. & Svennevig J. 1993. *Tekst og kontekst: en innføring i tekstlingvistik og pragmatikk*. Cappelen: Oslo.
- Viberg, Åke 1993. The acquisition and development of Swedish as a first and as a second language. The case of clause combining and sentential connectors. I: Kettemann, B. & Wieden, W. (red.) *Current Issues in European Second Language Acquisition Research*. Tübingen: Gunter Narr Verlag. S. 293–306.
- Viberg, Åke 2001. Age-related and L2-related features in bilingual narrative development in Sweden. I: Verhoeven, L. & Strömquist, S. (red.) *Narrative Development in a Multilingual Context*. Amsterdam: John Benjamins. S. 87–128.
- Williams, S. & Hammarberg, B. 1998. Language Switches in L3 Production. Implications for a Polyglot Speaking Model. I: *Applied Linguistics* 19 (3). S. 295–333.